

Yttrande – LSS-kommitténs slutbetänkande ”Möjlighet att leva som andra” (SOU 2008:77)

Örebro kommuns ställningstagande till betänkandet i sin helhet

Örebro kommun är positiv till att översynen av LSS har genomförts och anser att kommitténs förslag är ett steg i rätt riktning. Örebro kommun anser dock att utredningsdirektiven borde följts i sin helhet. Förslagen som kommittén presenterar är överlag bra, men inte tillräckliga. Översynen av LSS borde ha varit mer omfattande, bl a avseende andra insatser än personlig assistans, främst då boende och daglig verksamhet. Vidare stödjer Örebro kommun Sveriges kommuner och landstings ställningstagande att staten bör ta över ansvaret för finansiering och beslut om samtliga LSS-insatser.

Örebro kommuns ställningstagande till kommitténs presenterade förslag
Kommunen följer i redovisningen betänkandets disposition.

Kap 4 Rätten till stöd och service

- Kommittén påtalar behovet av en samlad översyn av hur SoL fungerar som redskap för att uppnå de handikappolitiska målen. Kommunen vill understryka vikten av att en sådan översyn kommer till stånd. Det är särskilt viktigt att skillnader mellan lagarna vad gäller syften och målsättningar uppmärksammas i översynen.
- Kommunen har inga principiella invändningar mot att LASS upphävs och att tillämpliga delar inarbetas i LSS, samtidigt som nya lagen blir tydlig avseende bl a målformuleringar, syften och kvalitetskrav. Ett förtydligande kan bidra till att minska olikheter i tolkningar av lagen. I dagsläget finns ingen anmälningsskyldighet av missförhållanden enligt Lex Sarah i LASS. Det behöver rättas till i den nya lagen.

Om LSS och nuvarande LASS samlas i en lag är det viktigt att den nya lagen blir tydlig. Tydlighet saknas i förslaget angående det praktiska handhavandet mellan kommun och försäkringskassa vid ett delat huvudmannaskap. I förslaget förutsätts och accepteras långa handläggningstider hos försäkringskassan, när kommittén skriver att kommunerna kan/ska fatta beslut enligt SoL i avvaktan på försäkringskassans beslut om personlig assistent. Detta gäller också i frågor om tillfällig utökning och permanent utökning av personlig assistans. Kommunen ska inte behöva besluta om insatser enligt SoL eller andra LSS-insatser i avvaktan på försäkringskassans beslut. Försäkringskassan har möjlighet att fatta interimistiska beslut och får använda sig av den möjligheten.

Kommitténs skrivning om kommunala beslut i avvaktan på försäkringskassans beslut om personlig assistans medför stora problem, främst i form av en kostnadsövertalning från stat till kommun. Det finns även en risk för att försäkringskassan blir ersättningsskyldig kommunen stora belopp. Kommunerna har det yttersta ansvaret för alla innevånare vilket stöder kommitténs förslag om personlig assistans eller annat enligt SoL i avvaktan på försäkringskassans beslut. Men förslaget ”styr” kommunerna att fatta beslut om personlig assistent enligt SoL för att sedan ev få ersättning för insatsen retroaktivt. (Det förutsätter att försäkringskassans och kommunens bedömningar av brukarens grundläggande behov stämmer överens.) Om kommunen istället fattar annat beslut enligt LSS i ärendet, såsom personlig service med boendestöd, utgår ingen retroaktiv ersättning alls till kommunen, även om försäkringskassan senare fattar beslut om personlig assistans.

- Kommunen ställer sig bakom förslaget att den enskilde ska ges rätt att få företräde inför nämnd i ärendet som rör myndighetsutövning gentemot denne. Motsvarande bör gälla även för försäkringskassans myndighetsutövning. En sådan ändring bidrar till att stärka rättssäkerheten.
- Kommunen invänder mot förslaget om införandet av en generell gräns för nybeviljande av insatser enligt LSS vid 65 år. Istället anser kommunen att gränsen för nybeviljande av insatser enligt LSS ska följa övrig reglering avseende ett aktivt yrkesliv och pensionsålder.
- Enligt barnkonventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Ett sätt att synliggöra barnets bästa är att analysera konsekvenserna för barn och unga inför varje beslut. Kommunen tillstyrker förslag om att bestämmelse införs i LSS för att stärka barnets ställning inom lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen bör svara emot artikel 3 i FN:s barnkonvention och innebär att när åtgärder rör barn ska hänsyn till barnets bästa särskilt beaktas. Metoder bör tas fram som kan användas för att säkerställa att barns och ungas inställning och synpunkter kommer fram inför beslut om insatser.

Kap 5 Huvudmannaskap för stöd och service

- Kommittén föreslår ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansieringen av insatsen personlig assistans, då det nuvarande delade huvudmannaskapet har medfört vissa problem med oklarhet och organisatoriska komplikationer. Även kommunen ser dessa problem, men inte heller förslaget om samlat huvudmannaskap för personlig assistans är oproblematiskt.

En grupp av personer som kommunen i dagsläget har beviljat personlig assistans förlorar insatsen om huvudmannaskapet förs över. I Örebro kommun har 59 personer idag personlig assistans utan statlig ersättning. Av dessa har 22 personer beslut som omfattar mer än 40 timmar. Det är en betydligt större andel än kommitténs uppgifter för riket. Enligt kommitténs förslag blir dessa personer hänvisade till att söka andra insatser hos kommunen med stöd av LSS eller SoL. Konsekvenserna av förändringen behöver följas upp och riktlinjer för den hemtjänstliknande

hjälp som föreslås behöver utformas. Örebro kommun har idag en verksamhet enligt SoL, som motsvarar den hemtjänstliknande hjälp som kommittén föreslår, för personer tillhörande personkrets 1 och 2 som inte får eller önskar bostad med särskild service enligt LSS. Denna verksamhet har fungerat mycket bra och man bör ta vara på de erfarenheter som givits.

- Med anledning av ovanstående vill kommunen understryka vikten av att följa upp och utvärdera effekterna om ett samlat, statligt huvudmannaskap för personlig assistans införs.

Kap 6 Personlig assistans

- Kommunen stödjer kommitténs förslag om att det av lagen ska framgå att enskilda verksamheter ska vara av god kvalitet och att tillstånd för enskilda verksamheter förenas med villkor av betydelsen för kvaliteten. Det är ett viktigt steg för en bättre kvalitetssäkring för brukarna.
- Kommitténs förslag om att tillsyn över personlig assistans införs som en del av den statliga sociala tillsynen är mycket bra.
- Kommunen delar kommitténs uppfattning om vikten av att införa tillståndsgivning för anordnande av personlig assistans samt möjligheter till sanktioner i form av föreläggande och återkallelse av tillstånd. Tillståndsgivningen får dock inte försvåra för brukarkooperativ och liknande att vara assistansanordnare. Kommunen delar vidare kommitténs uppfattning att en ökad kontroll av assistansersättningen bidrar till en ändamålsenlig användning.
- Flera av förslagen om förändringar vad gäller vilket behov som ska finnas för rätt till personlig assistans riskerar att leda till kostnadsökningar för kommunerna. Dessa ekonomiska konsekvenser måste beräknas och finansieras. Enligt kommitténs förslag ska kommunerna inte kompenseras för att assistansersättningen sänks jämfört med dagens regelverk. Även försäkringskassans förväntade mer restriktiva bedömningar som resulterar i lägre antal beviljade timmar för personlig assistans, medför högre kostnader för kommunerna. Kommittén har i sitt betänkande inte uppmärksammat denna kostnadsövertäckning. Det är av största vikt att kommunerna kompenseras för de ökade kostnaderna.
- Tydlighet saknas i hur personlig assistans anordnas så att barn/ungdomars växande och frigörelse främjas. Tanken är god och kan ev förtydligas med en regel om att föräldrar inte får eller endast i undantagsfall får vara/bli assistenter åt sina vuxna barn.
- För barn bör en annan stödform än personlig assistans övervägas, exempelvis någon form av vårdbidrag. Nuvarande form med föräldrar anställda av assistansföretag kan ifrågasättas. Assistansersättningen är ca 30% högre än vad som följer av kommunens anställningsvillkor för anhöriga enligt kollektivavtal.

- Registerkontroll vid anställande av personliga assistenter för barn och unga föreslås i betänkandet. Kommunen ställer sig bakom det förslaget. Registerkontroll då den assistansberättigade är en vuxen person bör övervägas, liksom för anställning i övrig verksamhet enligt LSS. Det är dock en fråga som måste hanteras varsamt och efter noggrant övervägande.
- Kommunerna har att utföra personlig assistans enligt lag för personer som inte väljer privat assistansordnare. Exakt samma regelverk behöver inte gälla för kommunerna som för privata assistansordnare, då det inte föreligger samma behov av ekonomisk kontroll från försäkringskassans sida gentemot kommunerna. För kommunerna bör administrationen för assistansersättningen kunna förenklas väsentligt.

Kap 7 Insatser och uppgifter för kommun och landsting

- Förslaget om att Socialstyrelsen och länsstyrelserna ska få i uppdrag att utarbeta bedömningskriterier för tillsynen av kommunernas och landstingens uppgifter och insatser enligt LSS är bra. Det kan tillsammans med tillsynen över personlig assistans, bidra till en högre grad av likvärdighet och kvalitet för brukarna.
- Vad gäller insatser med beslut om boende föreslås en indelning i tre olika insatser, vilket är bra. Det blir tydligt för brukaren. Kommunen anser att kommitténs förslag om att insatserna gruppboende och boende i bostad med särskild service för vuxna inte ska kunna kombineras med personlig assistans är bra.
- Personlig service med boendestöd föreslås införas som ny insats i LSS. Samtidigt tas insatsen ledsagarservice bort. Rätten till personlig service med boendestöd ska avse högst 40 tim/v och utgå från definitionen av hemtjänst. Enligt förslaget ska den enskilde ha rätt till ett beslut som avser direkt stöd.

Insatsen bör beslutas i nivåer och inte i exakta timmar, då tidsåtgången hos den enskilde varierar och måste få göra det. Om behov av personlig omvårdnad är en grundförutsättning för att få insatsen kan många i exempelvis dövblindgruppen inte få insatsen. Vidare medför insatsen en rad problem. Samtliga som idag har personlig assistent enligt LSS kommer troligen att få denna insats. Många av dem har beslut på över 40 tim/v. De överskjutande timmarna blir då avgiftsbelagd hemtjänst enligt SoL? Det kan även uppstå svårigheter i beslut och utförande för gruppen barn/ungdomar som bor hemma hos föräldrarna, och som ska få hemtjänstliknande hjälp. Ska ledsagning ingå i insatsen för dem? Kommunen menar att det är viktigt att ledsagarservice innefattas i den nya insatsen, särskilt för gruppen barn/ungdomar som bor hemma hos föräldrarna.

- Betydelsen av arbete/sysselsättning för alla inklusive personer med funktionsnedsättning kan inte nog betonas och är en viktig förutsättning för att kunna nå de handikappolitiska målen. Därför är det viktigt att unga med funktionsnedsättning inte per automatik beviljas aktivitetsersättning, förutom för sista året i gymnasiesärskolan. Därefter

ska arbetsförmågan prövas och den enskilde ska leva som andra. Det kan innebära att de även måste möta begränsningar som inte beror på funktionsnedsättningen. Den inknuffningseffekt från gymnasiesärskolan till daglig verksamhet som finns måste upphöra. Den bidrar idag till varaktig inlåsningseffekt i daglig verksamhet. Kommunen tillstyrker att personer med psykisk funktionsnedsättning får rätt till daglig verksamhet på samma villkor som personer i personkrets 1 och 2. För övriga inom personkrets 3 kan detta dock framstå som orättvist. Personer över pensionsålder bör erbjudas sysselsättning men inte samma dagliga verksamhet som före pensionering.

- Råd och stöd är en insats i LSS som uppfattas som otydlig idag och kommitténs förslag att ändra benämningen till expertstöd medför i sig inget tydliggörande.
- Kommittén föreslår ytterligare individuella planer, exempelvis aktivitetsplan (daglig verksamhet), utöver de som redan finns idag. Brukaren har idag många individuella planer i olika verksamheter. Kommunen menar att planernas funktion måste övervägas och kanske ifrågasättas. Administrationen inom den kommunala verksamheten riskerar att ta både energi och fokus från den verksamhet som kommer brukaren till del. De krav som ställs på planering och dokumentation inom verksamheten behöver synkroniseras och optimeras.

Kap 8 Genomförande och konsekvenser

- Kommitténs förslag avseende genomförandet behöver övervägas och tydliggöras ytterligare, bl a i form av tydliga övergångsregler. Kommunerna ska enligt förslaget ompröva beslut om personlig assistans, ledsagarservice och boende under en tvåårsperiod i samband med att den nya lagen träder i kraft. Det är viktigt att effekterna, för både brukarna och kommunerna, kartläggs och att ev åtgärder vidtas.
- Örebro kommun har i likhet med SKL konstaterat att beloppet 4 400 mnkr gällande medfinansiering av personlig assistans är ca 10% för högt. Enligt kostnadsutjämningsystemet för LSS är detta belopp 3 584 mnkr år 2007. Konsekvensen för Örebro skulle bli en ökad kostnad på ca 6 mnkr. Kommunens beräkning baseras på uppgifter från kostnadsutjämningsystemet för LSS för år 2009.
- Kostnadsutjämningsystemet för LSS och SKL:s skrift ”Vad kostar verksamheten i Din kommun” visar på mycket stora kostnadsskillnader mellan kommunerna. Både vad gäller LSS totalt och exempel kostnad per person med bostad enligt LSS. Kommittén borde ha genomfört analyser angående detta.

Rasmus Persson
ordförande
programnämnd Social Valfärd